

DE OORLOG, Maandag 9 augustus 1915
[DE TIJD, No. 20711]

Inhoudsopgave 9 augustus 1915

[DE TIJD, No. 20711]	1
DE OORLOG.	1
HET DUITSCHE CENTRUM EN BELGIE.	1
HET MARIABEELD OP HET SLAGVELD.	2
DE NEUTRALITEIT VAN LUXEMBURG.	3
BOMMEN OP NEDERLANDSCH GRONDGEBIED GEWORPEN.	3
Schip opgeblazen.	4
Russische berichten.	4
Turksch legerbericht.	4
Italiaansch legerbericht.	4
Getorpedeerde schepen.	4
Een aardbeving?	4
GEMENGDE BERICHTEN.	5
Z. Em. Kardinaal Mercier.	5
Een doodgewaande aalmoezenier.	5
Een rechtmatige vraag.	5
De herdenking der oorlogsverklaring te Londen.	5
De val van Warschau.	6
Ik ga naar Hindenburg.	6
Priesterwijdingen.	6
Een proclamatie te Krakau.	6
Het bombardement van Dixmuiden.	6
Gedachtenwisseling over den toekomenden vrede.	6
BINNENLAND.	8
DE "ROTTERDAM".	8
AFSCHEID.	8
KERKNIEUWS.	8
Mgr. Theelen.	8
Rusland's militaire positie. - De houding der gealliëerden.	9
Allerlei.	10
TIJDIGE INLICHTINGEN.	10
Smokkelen.	10
Gesnapt.	11
De wildplaag.	11
De boeren en hun winst.	11

5

DE OORLOG.

Het Duitse Centrum en België. - Het Mariabeeld op het slagveld. - De neutraliteit van Luxemburg. - Bommen op Cadzand.

10 **HET DUITSCHE CENTRUM EN BELGIE.**

KEULEN, 7 Aug. (Van onzen correspondent.)

15 Reeds meer dan eens heb ik gewezen op de misverstanden, tusschen de Duitse en Belgische Katholieken tengevolge van den rampzaligen oorlog in het leven geroepen. Nog steeds zijn deze misverstanden niet opgelost, deels tengevolge eener ietwat verblinde vaderlandsliefde over en weer, maar grootendeels tengevolge der militaire censuur, die het moeilijk maakt de waarheid te laten doordringen inzake de veroordeeling door den H. Stoel van den Duitschen inval in België, het fusilleeren der Belgische priesters, de plechtige herderlijke brieven der Kerkvoogden van Mechelen en Namen enz.

20 Toch zijn langzamerhand aan de meest invloedrijke Duitse Katholieken op geestelijk en staatkundig gebied documenten in handen gekomen, welke een aanzienlijke wijziging in de loopende meeningen hebben veroorzaakt. Hadde men in het begin van den oorlog geweten, wat men thans weet, dan zouden talrijke uitlatingen in den mond of in de pen zijn gebleven, in elk geval zouden zij niet zoo scherp zijn geuit, als somwijlen onnoodig pijn blijkt te hebben gedaan.

25 Nog onlangs heb ik gepleit voor een verzoenende houding der Belgische en Duitse Katholieken in de naaste toekomst. En ik zou reden hebben om het opnieuw te doen, nu mij uit particuliere gesprekken meer en meer gebleken is, dat het niet aan de Duitse Katholieken zal liggen, indien in bedoelde toekomst behalve recht aan België

30 ook edelmoedigheid jegens het in elk geval zwaarbeproeft land beoefend zal worden, opdat fouten van het verleden worden goedge maakt.

In katholieke kringen is men zich ernstig bewust geworden van het gevaar, zoowel voor het nationale bestaan als voor de katholiciteit van België gelegen in een toemeloos meehollen met een zekere groep Duitsche chauvinisten, die een annexatie van België

35 bepleiten of althans een politiek- en tol-rechtelijke regeling, welke het tot een soort vazalstaat zou doen afdalen. In waarheid zal het Duitsche Centrum daartoe nooit te vinden zijn, en men kan er zich verzekerd van houden dat het zal aandringen op het "goedmaken" van het "onrecht" (woorden van den Rijkskanselier).

Wie tusschen. de regels door de werkelijke gevoelens der Duitsche Katholieken wil

40 begrijpen, leze in de "Köln. Volksz." van dezen middag het voorzichtig gestelde, maar geenszins onduidelijke artikel onder den titel "De rechten der Belgische Katholieken".

"Reeds nu – zoo lezen wij daar o.a. – hebben verscheiden uitingen over het Belgische Katholicisme en den Belgischen clerus veel kwaad bloed in het buitenland gezet en

45 ongerustheden gewekt, die aan Duitschland veel moeilijkheden kunnen veroorzaken. Over de Belgische geestelijkheid en de Belgische Katholieken zijn in vele dagbladen en bloemlezingen van soldatenbrieven oordcelen geveld, die wellicht door de hitte der eerste oorlogsmaanden zijn te verklaren, maar die, gelijk te verwachten was, in het buitenland met name in aan Duitschland welgezinde neutrale kringen van het

50 katholieke buitenland niet onopgemerkt zijn gebleven en daar grooten wrevel hebben gewekt. Om dergelijke stemming te verstaan, moet men wel de plaats begrijpen, door het Belgische Katholicisme in het gemeenschappelijk leven der Katholiek Kerk heden ten dage ingenomen."

Het Keulsche blad verheerlijkt vervolgens "opmerkelijk de beteekenis der katholieke universiteit van Leuven, haar aanzien in geheel Europa, den wetenschappelijken roep en de geloofstrouw van haar professoren, het baanbrekend werk "der wijsgeerige school van Leuven met haar schitterenden bloei, waaraan de naam van Kardinaal Mercier verbonden blijft" enz. Ook worden "de groote organisatorische talenten der Belgische Katholieken op staatkundig en maatschappelijk gebied" in herinnering gebracht, een en

60 ander om te betoogen, dat "het lot van het katholieke België een aangelegenheid van het grootste gewicht en de grootste draagwijdte is."

Wat het lot van België na den oorlog zal zijn, is nog onzeker – vervolgt het blad – maar in elk geval zullen de Duitsche Katholieken "met al de macht van hun organisatie opkomen voor de vrijheid van het Katholicisme in België", de bestaande katholieke instellingen en de volle bewegingsvrijheid der Belgische Katholieken op godsdienstig

65 gebied." Dit is een "vast besluit" der Duitsche Katholieken en van een "Protestantieering" van België kan geen sprake zijn, mits slechts een politiek-nationale kleur van het Belgische Katholicisme wordt vermeden.

Tot zoover de "Köln. Volksz.", wier vroeger chauvinisme en al te hecht geloof in de

70 Duitsche voorstellingen over de gebeurtenissen in België thans heel wat bezonken en verstandiger zijn. Het is voor mij, die eenigermate bekend met den langzamen genesis van het boven geciteerd stuk, moeilijk om het van commentaren te voorzien. Maar zij liggen zóó voor de hand, dat zij veilig aan den lezer kunnen worden overgelaten. En zonder onbescheiden te zijn kan ik meedeelen, dat de talrijke objectieve

75 getuigenissen, in "De Tijd" verschenen, met name het belangrijke artikel van den zeereerw. heer Bruynseels, afgevaardigde van den Mechelschen Kardinaal-Aartsbisschop – het stuk werd o.m. aan Z. Em. Kardinaal von Hartmann voorgelegd – gevoegd bij de uitlatingen van particuliere brieven, tusschen aanzienlijke personen gewisseld, den weg schijnen te banen tot de verwijdering van misverstanden en de vestiging der

80 hoogst gewenschte, betere verhouding.

HET MARIABEELD OP HET SLAGVELD.

God alleen weet, hoe er op het Belgische slagveld geleden en gebeden is! Hoe de godsdienst vooral van het Vlaamsche volk zich hier heeft getoond!

85 Onder vuur en verwoestingsstorm – schrijft ons een Vlaamsche soldaat te velde – bloeien de "schoonste roode rozen" der hemelsche liefde, op dezen kruisberg, waar vloeien de hoofdkwetsuren van ons arm volk. Is het niet teekenend Vlaamsch, dat Mariabeeld ginder? Op eenige meters van mijn loopgracht, waar het hart klopt en het bloed bruischt, en de stem soms stokt in de keel, van het meelij, van de woede, van

90 het wee, – daar vóór me, op de weide, die daar is doorploegd van den duivelshoef der obussen, en bedekt met allerhande puin van oorlogstuig, staat er kalm en vredig een houten kruis. 't Is ruw, de armen zijn te lang, niet in proportie, maar 't is een kruis. Een Onze Lieve Vrouwebeeld staat er tegen, is er met een koord aan vastgebonden, en waakt er met haar glimlach en haar Kindeke over den Vlaamschen

95 jongen, die haar bemind heeft en stervend – wist hij wat hij juist vroeg? – Onze

Lieve Vrouwken op zijn graf vroeg.

En wij hebben, ten prijze van veel gevaar, hem dat gegund, omdat hij onze broer was, en wij het natuurlijk vonden. Wij eerden Ons Lieve Vrouwken in huis, ter school en in de kerk. Onze moeders en zusters beevaarten er henen, generzijds den Yzer, onder de dennen in onze bosschen hebben onze voorouders van geslacht tot geslacht haar gegroet, de gebenedijde onder alle vrouwen. Waarom zou de Vlaming haar missen hier op het doodsvelde?

Onze aalmoezenier heeft even gemonkeld om die leeke godsgeleerdheid, maar ons ten slotte goedgekeurd. We zouden ze nu nog den titel willen geven van "Troosteresse der loopgrachten," maar dat laten wij over aan hooger gezag.

Maar terwijl ons oud en jong volk haar belegert op Scherpenheuvel, in Oostakker, op haar troon van kanonsballen te Hal, aan de duizend uithoeken onzer Kempische bosschen, vereeren wij haar hier in de loopgracht en is haar beeld bij het kruis, ons een troost, eene berusting, eene opwekking tot inniger hemelsche liefde.

DE NEUTRALITEIT VAN LUXEMBURG.

LUXEMBURG, 7 Aug. (Van onzen correspondent.) In een deel der Duitsche pers is in den laatsten tijd een campagne gevoerd om aan te toonen, dat Luxemburg zijn neutraliteit reeds vóór het uitbreken van den oorlog geschonden had.

Eenige jaren geleden heeft de tegenwoordige staatsminister mr. Eischen een boek het licht doen zien, waarin hij over het "staatsrecht" in Luxemburg spreekt en mede de vraag der Luxemburgsche neutraliteit behandelt. In dit werk, dat voorname qualiteiten bezit en door bekwame juristen zeer gunstig is beoordeeld, knoopt mr. Eischen aan de bepalingen van de Londensche overeenkomst van 1867 beschouwingen vast, die de juridische stelling bevatten, dat, ondanks het verbod der grootmachten omtrent een militaire verdediging, Luxemburg zijn vele bruggen zou kunnen doen springen, om een invallenden vijand zijn doortocht door het groothertogdom te verhinderen. Feitelijk zijn dan ook in de laatste jaren in alle bruggen in en buiten de stad, tevens aan alle grensbruggen, moderne kruitkamers ingebouwd.

Is deze maatregel der Luxemburgsche regeering in strijd met de neutraliteit van het land? Geenszins, want eerstens heeft het gebod der Luxemburgsche autoriteiten plaats gehad in overleg met het Pruisische Kriegsministerium, in zooverre het de bruggen van de Luxemburgsch-Duitsche grenzen betrof; verder is er van de theorie tot de practijk nog een groote stap, en heeft de tegenwoordige staatsminister, ofschoon het doen springen der bruggen in Luxemburg een geoorloofd middel was, om den binnendringenden vijand tegen te houden, practisch, dit middel niet toegepast "ad vitande majora mola."

Men was in Luxemburg vóór het uitbreken van dezen geweldigen oorlog vast overtuigd, dat Duitschland bij een doormarsch over Luxemburgsch grondgebied het meeste militaire voordeel zou behalen, zoodat dadelijk met Duitschland een overeenkomst werd gesloten, aangaande het doen springen der bruggen aan de Duitsche grenzen. De conclusie, die men in de Duitsche pers trekt, indien de Duitsche troepen niet zoo snel Luxemburg waren binnengerukt, en de bruggen hadden bezet, de Luxemburgers de bruggen zouden hebben doen springen, is in alle opzichten volkomen valsch, want onze regeering was tot het inzicht gekomen, dat een dergelijken maatregel tegen de militaire Duitsche macht voor het land niets dan kwade gevolgen na zich zou sleepen, en had dien ten gevolge tot den 2en Augustus, den dag van den Duitschen inval in het land, geen maatregelen getroffen om de kruitkamers der bruggen van kruit te voorzien.

BOMMEN OP NEDERLANDSCH GRONDGEBIED GEWORPEN.

Men meldt ons uit Cadzand:

Hedennacht omstreeks tien minuten over twaalf werd Cadzand opgeschrikt door een hevige ontploffing. Het bleek, dat in de nabijheid van een sleepboot, welke in dienst is bij de Nederlandsche marine, een bom was gevallen, welke ontploft was. Eenige minuten later viel achter het gebouw van den sluismeester bij de Wielingen in de nabijheid van de haven een tweede bom, die waarschijnlijk, vóórdat zij den grond bereikte, ontplofte. De stukken vlogen door de ruiten in het gebouw van den sluismeester en door de deuren van de loods en troffen den romp van een reddingboot, welke in de loods was opgeborgen. De sluismeester bekwam een onbeduidend schrammetje op den rug, vermoedelijk door een bombscherf. In de omgeving van de haven zijn vele ruiten der huizen gesprongen. Eenige oogenblikken later vielen nog twee bommen op een weiland op ongeveer 150 meter van de haven, die groote gaten in den grond sloegen. De bommen werden geworpen uit een vliegmaschine, die zich op zeer groote hoogte bevond, en waarvan de nationaliteit niet kon worden vastgesteld. De machine kwam uit zuidelijke richting en verdween weer in diezelfde richting. Onmiddellijk openden de Duitschers vanuit Knocke het vuur in zuidelijke richting, doch het vliegtuig was

Naspeuringen van Paul Theelen: 9 augustus 1915

reeds verdwenen. Langen tijd daarna werd nog met zoeklichten gewerkt.

Schip opgeblazen.

165 Gisteravond ongeveer 10 uur kwam van Newcastle, geladen met steenkolen, te Rotterdam binnen en nam ligplaats in de Waalhaven het stoomschip "Dirksland" van de Scheepvaart- en Steenkolenmaatschappij. Het nog nieuwe schip voltooide daarmee zijn eerste reis en had daarbij reeds een belangrijk avontuur.

170 Gistermiddag op 52 gr. 27 min. N.B. en 2 gr. 46 min. O.L. zag het een klein vischscheepje, de "Lowestoft 294", genaamd Christmas Rose, opblazen en was zoo gelukkig de bemanning van het kleine vaartuigje uit haar engen toestand te kunnen redden. Deze bemanning bestond slechts uit drie personen, den schipper A. Lee en twee andere opvarenden G. Wood en A. Painter. De schipbreukelingen werden naar Rotterdam meegenomen en overgegeven aan de rivierpolitie, door welker goede zorgen zij een

175 onderkomen vonden in het Zeemanshuis. Aan boord van de "Dirksland" verklaarde schipper Lee, aan een medewerker van het Hbld.", dat hij de onderzeeboot reeds op een afstand zag en daarom gelegenheid had om zijn kompas en enkele kleine zaken nog in zijn scheepsboot te bergen, omdat hij wel begreep, dat het met zijn scheepje gedaan zou zijn. De onderzeeër was van het oude

180 kleine type, vertoonde zijn vlag en gaf den schipper last om met zijn papieren aan boord te komen. Zij stootten af met hun boot, doch moesten mededeelen, geen scheepspapieren te hebben. Met twee bommen werd het vaartuigje opgeblazen en daarop sleepte de onderzeeër de boot in den koers van de "Dirksland", die de schipbreukelingen aldus gemakkelijk kon opnemen.

185 De "Dirksland" had op een afstand alles gezien en nam de Engelschen ongeveer 15 mijl N.W. van het Maasvuurschip aan boord.

Russische berichten.

190 PETERSBURG, 9 Aug. (Tel. Ag.) De militaire kritikus van de "Nowoje Wremja" beschouwt de operatie, die ten doel had Riga te bezetten, als definitief mislukt. De Duitse legeretroepen, die opereerden in de richting van Riga, zijn teruggeworpen op Mitau. Na dit échee keerde de vijand zich tegen Kovno. De bladen in de Oostzee-provinciën melden, dat de Duitse troepen verdreven zijn uit Baoesk en achtervolgd worden. Daar Mitau zich in de handen der Russen bevindt, bestaat er niet de minste twijfel meer

195 aan of het vijandelijke offensief in de streek van Riga is tot staan gebracht. Volgens de "Rjetsy" voorziet men in militaire kringen, dat de vijand eerlang, ten einde zijn succes te bevestigen, een reeks aanvallen zal ondernemen tegen het centrum van de Weichselstreek, indien de pogingen tegen de flanken mislukken.

Turksch legerbericht.

200 KONSTANTINOPEL, 9 Aug. (W. B.) Het hoofdkwartier maakt melding van eenige landingspogingen der Fransch-Engelsche strijdmacht in de omgeving van Karatsjali in het Noorden van de golf van Saros en op twee andere plaatsen ten Noorden van Ariboernoë. Vermeld wordt, dat de vijand op al die plaatsen werd verdreven en

205 teruggeslagen, op sommige punten met achterlating van een groote menigte dooden en gewonden. Een vijandelijke onderzeeboot bracht hedenochtend vroeg het lineschip "Barbaross Haaredin" tot zinken. Een groot deel der bemanning werd gered.

Italiaansch legerbericht.

210 ROME, 9 Aug. (Reuter.) Rapport van den Generalen Staf: Bij den Tonalepas overvielen en verstrooiden de Italianen de Oostenrijkers, die zich verschanst hadden ten Z.-O. van de Ercovallo piek, waarbij veel krijgsmateriaal, achtergelaten in de loopgraven, in hun handen viel, zij verdreven tevens den vijand uit zijn versterkingen ten N.-O. van Ercovallo door het vuur van bergartillerie, dat

215 zij tienduizend voet hoog hadden opgesteld. De Italianen wonnen terrein in het Sextendal. Vijandelijke aanvallen om den Italiaanschen opmarsch op het Karstplateau tegen te houden, werden afgeslagen.

Getorpedeerde schepen.

220 LONDEN, 6 Aug. (Reuter). Lloyds meldt, dat de Zweedsche stoomboot "Malmland", de stoomboot "Glenravel" van Belfast en de treiler "Ocean Queen" in den grond zijn geboord. De bemanningen zijn aan land gebracht.

Een aardbeving?

225 HOHENHEIM, 8 Aug. (W. B.) Gisternamiddag werd door de apparaten van het seismologisch observatorium een zware aardbeving geregistreerd, waarvan de haard waarschijnlijk Zuid-Europa is, misschien Calabrië of Albanië.

Men zie verder voor den Oorlogstoestand het Tweede Blad en de Laatste Berichten.

230

BUITENLAND.

GEMENGDE BERICHTEN.

Z. Em. Kardinaal Mercier.

235 blijft het voorwerp van beschouwingen in Fransche bladen. Thans bevat de "Croix" het verhaal, door den Kardinaal den 26en Januari j.l. gedaan aan de priesters van zijn Grootseminarie betreffende de aan onze lezers bekende incidenten. Nieuw blijkt te zijn, dat Z. Em. Kardinaal von Hartmann den gouverneur Von Bissing bij diens komst had geïntroduceerd als een "loyale man, practiseerend Protestant, verlangend om de wonden van België te heelen". Z. Em. Kardinaal Mercier antwoordde o.a., dat tot zijn spijt de verhouding geen andere kan wezen dan die van den vertegenwoordiger eener oorlogvoerende natie tegen den vertegenwoordiger der natie met wie eerstgenoemde in krijg verkeert. Ook noemde hij "een monsterachtige leugen" de toen juist bekend geworden uitlating van den Duitschen Rijkskanselier (voor zoover deze op België sloeg) over "de schrikkelijke onrechtvaardigheden, in den vreemde begaan tegen 245 weerlooze Duitschers, terwijl de historie zal getuigen, dat geen enkel haar op het hoofd van een Duitscher ongestraft kan worden gekrenkt."

Deze brief aan Kardinaal Von Hartmann werd door Von Bissing niet doorgezonden. Bij het onderhoud met de drie Duitse officieren, die, den 3den Januari den Kardinaal in het aartsbisschoppelijk paleis kwamen beteekenen, dat hij voor Von Bissing moest verschijnen, werd het woord gevoerd in vloeiend Fransch door een officier, die vroeger gezant te Parijs was geweest. Toert zij hoorden, dat het bekende herderlijk schrijven al verspreid was in het aartsbisdom, mompelden zij: "Wij komen dus te laat." En toen zij den Kardinaal verweten, het schrijven te hebben verspreid buiten de Duitse censuur, die toch doorplakbrieven had doen aankondigen, 255 dat zij te voren inzage moest hebben van alle uit te geven stukken, antwoordde de Kardinaal: "Ik weet van dergelijke censuur niets af. Ik ga niet langs de straten loopen om plakbrieven te lezen. Had men er ernstig prijs op gesteld, dat ik het wist, dan had men mij een desbetreffende mededeeling kunnen toezenden."

260 **Een doodgewaande aalmoezenier.**

Wij zijn gelukkig te kunnen melden – schrijft de "Stem uit België" – dat de zeerw. heer Ed. van Rompaey, onderpastoor te Turnhout, nu aalmoezenier op het front, en vermoed overleden te zijn op 1 Aug., nog altijd welvarend zijn priesterambt aan den Yser vervult.

265

Een rechtmatige vraag.

Naar aanleiding van de waarlijk schitterende vrijspraak der Dominicanen-religieuzen te Bari (zooals men weet door anti clericale Italiaansche dagbladschrijvers beschuldigd van spionage) en van de voor de rechtbank gebleken onschuld van een priester te Ancona, wien eenzelfde misdrijf ten laste was gelegd, schrijft de "Osservatore Romano" een hartig woordje over het lage en tegelijkertijd, vooral in deze dagen, noodlottige van dergelijken laster-sport, daarbij een beroep doende op de regeering om ook op dit soort berichten de gestrengheid harer censuur toe te passen en de Italiaansche journalisten vermanende de waardigheid der pers niet door zulk verachtelijk anti-katholiek bedrijf en geschrijf door het slijk te sleuren.

De herdenking der oorlogsverklaring te Londen.

280 Ter herinnering aan den dag (4 Aug.) waarop een jaar geleden Groot-Brittannië aan Duitschland den oorlog verklaarde, werd – naar de Londensche correspondent van het "Hbl." meldt – in de St. Pauls-kathedraal te Londen een plechtige godsdienstoefening gehouden, welke werd bijgewoond door den Koning en de Koningin, door de Koningin-weduwe Alexandra en andere leden van de vorstelijke familie, alsmede door tal van leden van het Kabinet.

285 De Koning en Koningin begaven zich zonder eenig officieel vertoon van Buckingham Paleis naar de kerk. Geen troepen waren langs den weg geschaard, die Hunne Majesteiten reden en het officiële aanbieden van het zwaard der City, dat onder gewone omstandigheden bij het overschrijden der grens tusschen Westminster en de City door den Lord Mayor geschiedt, bleef ditmaal achterwege. Maar een groote menschenmassa bevond zich langs den geheelen weg en juichte den Koning, die de khaki-uniform droeg, geestdriftig toe.

290

De verjaring der oorlogsverklaring werd verder herdacht door tal van groote meetings in verschillende steden des lands.

De val van Warschau.

295 Dat er ook Duitse bladen zijn, die de verovering van Warschau niet overschatten
blijkt uit een beschouwing over deze gebeurtenis in de "Kreuztg." van de hand van
den militairen schrijver Hoetsch.
Hij noemt Warschau niet de centrale vesting, waarop het Russische plan ter
verdediging van Polen berustte, doch slechts een van de vestingen, die (door de
300 Duitschers) veroverd moesten worden, en op zichzelf niet eens de belangrijkste. De
schrijver acht daarom toch wel het feit van groote beteekenis, dat over twee van de
grootste vestingen, Antwerpen en Warschau, de Duitse vlag waait, maar hij
waarschuwt er nadrukkelijk voor, nu al de Poolse kwestie op te willen lossen.
Niemand kan zeggen, schrijft hij, hoe het Poolse vraagstuk door dezen veldtocht
305 zich zal ontwikkelen en wij vinden in den val van de hoofdstad van Polen geen
aanleiding om ons met speculaties bezig te houden, die misschien door de aanstaande
gebeurtenissen van den veldtocht zullen blijken waardeloos te zijn geweest.

Ik ga naar Hindenburg.

310 De sociaal-democraat Ernst Heilmann, diegene, die onlangs het opzienbarende woord:
"Al ben ik socialist, ik ga naar Hindenburg" uitsprak, is, volgens berichten in de
Duitse pers, bij den overtocht over de Narew gewond.

Priesterwijdingen.

315 Vier Belgische brancardiers hebben het geluk genoten, priester gewijd te worden aan
het front: Victor Leysen van Olmen, C..H. Thyron van het Bisd. Doornik, C. P.
Adons, minderbroeder, en Frans Velters van Oolen.

Een proclamatie te Krakau.

320 Naar aanleiding van de inneming van Warschau heeft de magistraat van Krakau een
proclamatie laten aanplakken, die met de volgende woorden begint:
"Burgers! Wij deelen u de voor ons vreugdewekkende tijding mede, dat Warschau na
honderd jaren bevrijd werd uit de Russische slavernij. De grenzen, die een eeuw lang
de beide eerwaardige hoofdsteden van Polen, Krakau en Warschau gescheiden hebben,
325 bestaan niet meer. God de Almachtige zegene onzen monarch en de heldhaftige legers
ervoor, dat wij zulk een feestdag mogen beleven, die de hoop op een gouden toekomst
voor ons volk opent".

Het bombardement van Dixmuiden.

330 De zeereerw. heer Moulaert, pastoor-deken van Dixmuiden, verblijvende te
Woodfordbridge, heeft van den eerw. heer Theod. Flouvien, principaal van St. Aloysius
College van Dixmuiden, tegenwoordig aalmoezenier van het militair en burgerlijk
Belgisch Hospitaal te Neuville, in Frankrijk, een belangrijken brief ontvangen.
Wij ontleenen aan het schrijven, verschenen in de "Stem uit België":
335 "Tussentijds zie ik hier de droevige gevolgen op de burgerij van Yper, Poperinghe,
Dixmuiden, Veurne, Nieuwpoort; immers, onder de 800 ongelukkigen, zieken en
gekwetsten, die in het hospitaal aankwamen, zijn wel het meeste deel uit die steden,
maar er zijn er ook, uit bijna al de dorpen van rond die steden. Echte, rampzalige
ellendigen hebben wij hier ontvangen, vooral na het bombardement van Yper en
340 Poperinghe; menschen met verbrijzelde ledematen, met armen en beenen af, van allen
ouderdom en van allen rang, zelfs kloosterlingen en Zusters.
"Ik heb het druk gehad om te berechten..., en te begraven, maar nu is die drukte
verminderd, de ergste zijn gestorven."

345 **Gedachtenwisseling over den toekomstigen vrede.**

Wij lezen in "Universo" van 30 Juni j.l. Het volgend artikel:
enige dagen geleden ontvingen wij, door tusschenkomst van een telegrafisch agentschap
het nieuws, dat twee gedachtenstromingen in Duitschland te bemerken waren over den
toekomstigen vrede. De imperialistische strooming die aanstuwt naar een uitbreiding
350 van het keizerrijk in Europa, om in het Oosten en het Westen grenzen te hebben die
elken aanval kunnen weerstand bieden; de koloniën zouden aan die politiek worden
opgeofferd. De andere strooming, de koloniale, is conservatief en zou vóór alles
vergrooting van koloniale bezittingen voorstaan.
Volgens de "St. Galler Stadt Anzeiger" verscheen in het tijdschrift "Hilfe" een
355 artikel van de hand van Paul Rohrbach, waarin deze de thesis voorstaat, dat
Duitschland België zou ontruimen in ruil voor koloniale bezittingen. P. Rohrbach is
pangermanist en imperialist.
Nochtans moet men in 't oog houden, dat de pangermanistische groep in tweeën verdeeld
is. De groep, waarvan Rohrbach deel uitmaakt, staat ongeveer op hetzelfde standpunt

360 van de kolonialen, die nijverheid en handel de grondvesten van de Deutsche grootheid noemen.

Twee belangrijke dagbladen: de "Deutsche Tageszeitung", imperialistisch orgaan (2e groep) en de "National Liberale Korrespondenz", nationalistisch blad, vielen met ongehoorde hevigheid het artikel van Rohrbach aan. De "Vorwärts" integendeel nam het

365 op voor Rohrbach en antwoordde in een vinnig artikel aan voornoemde bladen. Volgens het socialistische orgaan zou de annexatie van België niet alleen een fout maar een grove dwaling zijn. En wel om twee redenen: eerstens, indien Frankrijk en Engeland overwonnen zijn en de annexatie van België toelaten, dan zouden zij toch steeds op een "revanche" bedacht zijn en een nieuwen oorlog voorbereiden. Deutschland zou

370 verplicht wezen zijn bewapening voort te zetten. De vrede zou maar een wapenstilstand zijn en de kosten van de legers zouden Europa aan den rand van het bankroet brengen. Aan den anderen kant, zouden de Belgen, die in het geheel niet wenschen Duitschers te worden, met hun sterk uitgesproken patriotisme en den hoogmoed, veroorzaakt door den welstand dien zij gedurende hun onafhankelijkheid gekend hebben, een woelziek en

375 uiterst gevaarlijk element uitmaken in het Deutsche rijk en vooral in het Deutsche leger. Het onderworpen België zou een der ijverigste centrumms zijn van revolutie en anarchie.

Dit artikel verscheen de laatste dagen van Maart. In April drukte het "Berliner Tageblatt" zonder commentaar een rede over, te Kreuznach uitgesproken door den

380 voorzitter van den Reichstag, M. Paasche, die de noodzakelijkheid verdedigde, België te behouden, al moet het ook een kolonie kosten.

Deze zienswijze zette kwaad bloed bij de kolonialen. Het hoofdbestuur van deze groep verklaarde, dat Deutschland ten minste zooveel kolonies hebben moest als in Augustus 1914; over België sprak het niet. Den 13en Mei kondigde de "Vorwärts" als zeker aan,

385 dat het secretariaat van kolonies (een soort ministerie van kolonies), verzekerd had, dat Deutschland op het oogenblik van den vrede, al zou doen wat mogelijk was, om zijn koloniën te herwinnen. Op 16 Mei heeft dr. Solf een artikel laten verschijnen, waarin hij verklaarde, dat Deutschland België moest loslaten, indien het op die voorwaarde zijn kolonies weerkreeg. Graaf Reventlow antwoordde hem, dat kolonies nutteloos zijn

390 zonder de heerschappij ter zee en dat deze enkel kon veroverd worden door het ebzitt van de aan Engeland grenzende kust en door een sterke maritieme basis in de Noordzee. De rede van den Koning van Beieren is in denzelfden zin opgevat.

Dit zijn ontegensprekelijke feiten. Hoe is dat nu uit te leggen? In Fransche en Belgische kringen is men overtuigd, dat deze gedachtenwisseling door de Deutsche

395 regeering is uitgelokt, om het volk in Deutschland op een annexatie van België voor te bereiden, en dat deze annexatie deel uitmaakt van een weloverdacht en welvoorbereid plan, waarvan de doortocht der Deutsche legers door België het voorspel was. Vandaar zijn de Belgen van meening, dat hunne onafhankelijkheid enkel kan herkregen worden door den triomf der bondgenooten. Deze zienswijze strookt wonderwel

400 met den gemoedstoestand van Franschen en Belgen en met de noodzakelijkheid, de verontwaardiging hunner landgenooten wakker te houden, opdat zij in den strijd tegen Deutschland niet zouden verzwakken.

Van neutraal standpunt uit - en daarop bevinden wij ons - is dit in het geheel geen uitgemaakte zaak. Waarom laat de Deutsche regeering gedachtenwisselingen toe over een

405 punt, waarover zij reeds een besluit heeft genomen? Waarom de verdediging toelaten van de tegenovergestelde meening?

Wijzer is het te veronderstellen, dat de Deutsche regeering, de mogelijkheid vooruitziende van een vredesovereenkomst, die niet heelemaal beantwoordt aan de nationale verzuchtingen, in de maand Augustus 1914 zoo hevig opgezweept, deze

410 gedachtenwisselingen toelaat, om het volk te wennen aan de gedachte, dat het niet ganschelijk zal bekomen, wat het wenschte, dat het zal te kiezen hebben tusschen beide voorstellen; dat het wat zal moeten toegeven om andere voordeelen te behalen. Hoe men het ook keeren moge, zeker is, dat de mogelijkheid van een annexatie van België in Nederland de onrust heeft gewekt, die er thans valt waar te nemen.

415 De Nederlanders hebben gelijk te zeggen, dat de annexatie van België het einde van hun onafhankelijkheid zou zijn. Waarom heeft deze inval plaats gevonden? Om Engeland te muilbanden. Uit dit oogpunt is Antwerpen misschien een uitstekende operatiebasis, maar Antwerpen is waardeloos voor dit doel, indien Zeeland en de mondingen van de Schelde uitgesloten blijven. Het onrechtstreeksche gevolg van een Antwerpen-

420 militaire-haven zou het bezetten van Zeeland door de Duitschers zijn.

Er blijft weliswaar buiten Zeeland nog grondgebied over, dat Nederland heet. Maar het vrijgebleven deel van Nederland zou onder den eenen of anderen vorm aan Deutschland moeten geannexeerd worden, want het zou een blijvend gevaar opleveren voor de

425 Deutsche militaire bezetting in België. Het zou altijd een veilige landingsplaats voor de Engelschen uitmaken, Wij, van onzen kant, meenen, dat Deutschland slecht zou

handelen met België te annexeren. Maar indien het België annexeerde zou het nog slechter handelen Nederland vrij te laten. Het zou alle moeilijkheden ondervinden in het beheerschen van een vijandiggezind volk, en Engeland en Frankrijk voortdurende verbitteren, zonder het voordeel te genieten van de prachtigste grenzen.

430

BINNENLAND.

DE "ROTTERDAM".

Naar aanleiding van het bericht uit Berlijn over de eigenaardige reis van het stoomschip "Rotterdam" hebben wij inlichtingen ingewonnen bij de directie van de Holl. Amerika-lijn. Men deelt ons mede, dat het schip wel is aangehouden en ongeveer 10 dagen op een reede van een Engelsche haven heeft gelegen, maar gedurende dien tijd de haven niet heeft verlaten. (Maasb.)

435

AFSCHEID.

440

Men schrijft ons uit Nunspeet:

Er was feest in het kamp, maar een feest met bedroefd hart. De regeeringscommissaris. dr. Hendrik Muller, die een jaar lang met vaste hand en liefdevol hart het kamp had bestuurd, had met 1 Aug. zijn ontslag als zoodanig genomen. Hoeveel drang er van alle kanten op hem was uitgeoefend, om hem van zijn besluit af te brengen, het mocht niet baten; hij bleef bij zijn voornemen om naar zijn studies terug te keeren, die hij op verzoek van de Regeering een jaar geleden plotseling in den steek had gelaten. Men had zich dus te onderwerpen aan zijn wil, hoewel met een bezwaard hart Het feest, 'dat alom met groote toewijding was voorbereid, diende om den geliefden meester blijk te geven van de oprechte genegenheid, die men hem toedroeg, en ieder, die hiervan getuige was, kon niet zonder een traan in het oog en een brok in de keel onbewogen toeschouwer blijven. Ook den afgetreden commissaris viel het scheiden zwaar.

445

450

Het begon reeds Zaterdag 30 Juli. Al de 1800 kinderen hadden zich op de speelplaats van het kamp verzameld, waar zij onberispelijk onder leiding van hun leermeesters keurige gymnastische oefeningen uitvoerden. Toen de commissaris mededeelde, dat zij door hem zouden worden onthaald op chocolade en krentenbroodjes ging een luid gejuich op. Op den voorlaatsten avond werd hem een serenade gebracht door het muziekgezelschap uit het kamp en werd hem als blijvend aandenken door de kantwerksters een eigengemaakt kussen aangeboden, welke onder een roerende toespraak werd aangeboden en ontvangen. Woensdag was eindelijk' het oogenblik van scheiden aangebroken: Nogmaals handdrukken, goede wenschen, tranen vloeiden, zakdoeken wuifden, bloemen werden gestrooid en aangeboden en onder een afscheidslied, door allen medegezongen; reed langzaam de auto met den beminden meester weg van de Belgen, voor wié hij een jaar lang een hulp en steun was geweest.

455

460

465

KERKNIEUWS.

Mgr. Theelen.

Het maandschrift "Golgotha" der Ned. Passionisten geeft de volgende levensschets van den Nederlandschen missionaris Mgr. Theelen, van wien wij onlangs berichtten, dat hij tot Bisschop van Nicopolis is benoemd, en wiens bisschopswijding den 15en Aug. a.s. te Rome zal geschieden door Z. Em. Kardinaal Granito di Belmonte:

470

Z. D. H. Mgr. Joannes Josephus Hubertus Theelen (in het klooster pater Damianus à Virgine Perdolente), werd den 4den April 1877 te Beesel bij Roermond geboren, waar zijn ouders thans nog woonachtig zijn. Hij is de oudste zoon eener talrijke familie, waarvan niet minder dan vier kinderen zich aan den Heer in den kloosterstaat wijdden. Een zijner broeders is Passionist, evenals hijzelf, en twee zijner zusters traden bij de Ursulinen in. Z. D. H. begon de studies op het bisschoppelijk college te Weert, doch voelde zich reeds vroeg tot het religieuze leven geroepen. In 1891 trad hij in de Congregatie der Paters Passionisten en legde er op 21 October 1893 de H. Geloften af. Na op schitterende wijze zijne studies voltooid te hebben, werd hij den 23sten September 1899, nauwelijks 22½ jaar oud, met pauselijke dispensatie tot priester gewijd. Van dien tijd af was hij meest altijd bij het onderwijs werkzaam. Lange jaren bestuurde hij de apostolische school onzer orde te Kortrijk in West-Vlaanderen. In het laatste kapittel der Hollandsch-Belgische provincie werd hij tot eerste provinciaal-consultor gekozen. Sedert het begin van den oorlog verbleef hij te Kortrijk, waar hem zeker het groote nieuws zijner benoeming tot Bisschop van Nicopolis met residentie te Roetsjoek gewerd.

475

480

485

Onschuldige "bommen."

490

Men schrijft ons uit IJmuiden:

De glazen ballen, welke tegenwoordig aan het strand gevonden worden, en waarover al

heel veel geschreven is of ze gevaarlijk zijn of niet, zijn, dit ter geruststelling, ook in gebruik genomen door een hier thuisbehoorenden logger. Ze worden gebruikt bij het visschen met kabeljauwnetten in de Mürayfirt. Deze netten zijn van bijzonder lichte constructie, en worden door deze ballen, welke een groot drijfvermogen bezitten, op de vereischte diepte gehouden. Voor het makkelijk behandelen zijn ze omgeven door een netje. De kleur van deze ballen kan men verkrijgen zoo men verkiest. De resultaten van deze visscherij waren gering, zoodat men er niet mede is doorgegaan. Dus van gevaar voor verstikkingsdampen of anderzins is volstrekt geen sprake.

DE OORLOG.

Rusland's militaire positie. — De houding der gealliëerden.

Na Warschau en Iwangorod zijn Lubartow, Sorozk en Miechow door de troepen der centralen bezet. Het Oostenrijksche leger, onder bevel van aartshertog Jozef Ferdinand, dringt dus gestadig voort in Oostelijke richting, naar de Boeg, terwijl de Duitschers hun legermachten opstuwen in Noord-Oostelijke richting. Nu het Weichsel-front veroverd is, gaat het aan op de linie Bjelostok—Brest—Cholm. Het ligt voor de hand, dat de Russische en Fransche ambtelijke en half-ambtelijke pers-organen (de Engelsche doen daaraan niet zóó sterk mede) de politieke en militaire beteekenis van het succes der centralen in Polen trachten te verkleinen — al kunnen zij daarin tegenover het neutrale buitenland natuurlijk onmogelijk slagen. Het Petersburgsche Telegraafagentschap weet allerlei tegenslagen te verhalen van aanvallen, beproefd door Mackensen's troepen, en noemt het vooral een groote teleurstelling voor de Duitschers, dat het hun niet gelukt is de Russische legermacht in te sluiten en te vernietigen, zoodat deze legermacht een intact geheel is gebleven, dank zij de meesterlijke achterwaartsche concentratie-taktiek der Russen. In de Fransche pers dezelfde redeneeringen op denzelfden toon. Ook zij betuigt haar ingenomenheid met de strategische maatregelen van grootvorst Nicolaas, waardoor de troepen van den Tsaar intact zijn gebleven. Zij wijst er op, dat het Deutsche leger zijn succes duur heeft gekocht. Ondanks de stoornissen in de proviandeering der Russen, die noch de bewonderenswaardige moed van de soldaten, noch de bekwaamheid van den bevelhebber konden verhelpen kan, zegt zij, uit den roemrijken terugtocht blijken wat Rusland van zijn legers mag verwachten, wanneer de industrieele organisatie de resultaten heeft opgeleverd, die thans verzekerd zijn door de koortsachtige bedrijvigheid in de fabrieken en de controle van de nationale vertegenwoordiging op de bureaucratie. "De oorlog wordt thans niet meer geleid door de Russische regeering alleen, maar door de geheele natie, die nu deelneemt aan den arbeid der regeering." In verband met deze laatste opmerking mag worden gewezen op een bericht van den "Times"-correspondent te Petersburg, volgens welken Alexander Goesjkof, "de Russische Lloyd George", aan het hoofd van het nieuwe departement van munitie zal worden geplaatst met bijna dictatoriale macht.

Er wordt een afzonderlijk munitie-departement gevormd; het ministerie van oorlog heeft 50 millioen roebel toegestaan ter bestrijding der kosten van overbrenging der machines uit fabrieken te Warschau naar het binnenland — kortom, Rusland wordt thans pas wakker. Naar het schijnt althans — en misschien te laat, evenals John Bull! Wel veroorlooft de "Tems" zich een goedkoop spot door te beweren, dat "Deutschland en Oostenrijk-Hongarije het succes in Polen met des te meer luister zullen vieren, daar de bevolking behoefte heeft aan opwekking." Keizer Wilhelm, die weet, zoo heet het, welke opofferingen het zijn troepen heeft gekost om Warschau te bezetten, zal geen enkel der Deutsche propaganda-middelen ongebruikt laten om in de oogen van het publiek het overwicht van zijn wapenen op den vijand te verhoogen, hij zal echter desniettemin bedrogen uitkomen, als hij meent te zullen profiteeren van hetgeen de Deutsche bladen een nederlaag der Russen noemen, om zijn vredelievende manoeuvres te herhalen. De gealliëerden zijn dit tweede oorlogsjaar begonnen, met plechtige hernieuwing van den eed, dat zij de wapenen niet zullen nederleggen vóór de overwinning is behaald.

"De ontruiming van Warschau is voor ons slechts een smartelijke beproeving, die ons echter niet zal neerdrücken. De schitterende houding van het Russische leger en volk, de eenparige inspanning van alle levenskrachten van de natie voor een reusachtige en algemeene poging, zullen integendeel ertoe bijdragen het vertrouwen in de eindelijke overwinning te rechtvaardigen, dat zich bij alle gealliëerden nog krachtiger doet gelden dan twaalf maanden geleden." Deze gedeeltelijk schoone gelegenheidswoorden, gedeeltelijk schampere opmerkingen redeneeren echter het historische feit niet weg van de sinds Warschau's val sterk verslechterde militaire en politieke positie der Russen, Frankrijk's en Engeland's bondgenooten. En wat die plechtige hernieuwing van door de gealliëerden afgelegde overwinnings-eeden betreft — ja, indien de zegepraal

bevochten kon worden met woorden, beloften en verklaringen, dan zou het Drievoudig Verbond reeds lang triomfantelijk uit den strijd te voorschijn zijn getreden!

560 "L'homme peut plus qu'il ne sait," schreef terecht de bekende Fransche physioloog Claude Bernard. Doch een achterstand inhalen op het gebied der munitie-fabricage en der voorziening in menschenmateriaal, zooals Engeland en Frankrijk dit hebben te doen, en een geheel nieuwe leger-organisatie te scheppen, zooals dit blijkbaar in Rusland gebeuren moet en wel met vliegensvluggen spoed – het gaat vermoedelijk zelfs 565 krachten en talenten als die van Joffre, French en Kitchener te boven. De indruk welken de nederlaag der Russische legers in Polen te Sofia, de hoofdstad van Bulgarije, gemaakt hebben, vat de "Kambana" aldus samen: "De hoop, door Engeland, Frankrijk en Italië op Rusland gevestigd, is ijdel gebleken." Thans, minder dan ooit, 570 schijnt er voor de geallieerden kans te bestaan, de groote Balkanstaten aan hun zijde te lokken.

Allerlei.

Volgens de "Agence Bulgare" duren de onderhandelingen – het loven en bieden – daarover altijd nog voort en hebben de vertegenwoordigers van de Entente-mogendheden 575 den Bulgaarschen minister-president, Radoslawof, het antwoord van hunne regeeringen op de Bulgarsche nota van 15 Juni doen toekomen. In welken geest die nota gesteld is, wordt – bij onderlinge overeenkomst – voorloopig streng geheim gehouden.

Terwijl Oostenrijkers en Italianen elkaar nog heden ten dage – evenals reeds sinds 580 eenige weken het geval is – bestoken met tegenstrijdige berichten over het welslagen of mislukken der uiterst moeilijke operaties aan het Isonzo-front en in het Oostenrijksch-Italiaansche Alpengebied, valt er ook geen noemenswaardige voortgang waar te nemen – noch van Turksche noch van Russische zijde – in Kaukasië. De berichten uit die streek lijden, evenals die van het front in Frankrijk en de weinige die uit de Dardanellen komen, aan een hopelooze eentonigheid.

585 Een telegram uit Kopenhagen meldt, dat de Russische minister-president Goremykin tengevolge van een zenuwtoeval plotseling verlamd is, zoodat hij zou moeten aftreden. Goremykin is reeds zes en zeventig en het kan dus inderdaad wel meer dan een diplomatieke ziekte zijn.

590 **BINNENLAND.**

TIJDIGE INLICHTINGEN.

Blijkens mededeeling in het "Nederl. Landbouw-Weekblad" heeft het bestuur van het 595 Nederlandsch Landbouw-Comité aan den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, in opdracht van eene vergadering met vertegenwoordigers van landbouwverenigingen, -maatschappijen en -bonden, verzocht, te willen bevorderen, dat mededeelingen omtrent eventueel te verleenen vergunningen voor uitvoer van paarden, allerlei vee en landbouwproducten zóó tijdig aan de landbouwpers worden verstrekt, dat de landbouwers 600 er even spoedig kennis van kunnen nemen als de handelaren. Mocht dit in enkele gevallen niet mogelijk zijn, dan zou men het zeer op prijs stellen, indien de Minister kon goedvinden van spoedeisende mededeelingen als hierbedoeld tijdig aan het bestuur van het Landbouw-Comité te doen kennisgeven, ten einde dit in de gelegenheid te stellen de landbouworganisaties in te lichten.

605 Wordt gelegenheid tot uitvoer in het vooruitzicht gesteld, dan heeft bijna steeds prijsstijging plaats; de landbouwer, onbekend met hetgeen in uitzicht gesteld is, verkoopt tegen den gewonen prijs en komt later tot de ontdekking, dat de extra-winsten uitsluitend door den handel worden genoten, zegt het bestuur voornoemd. Voorts heeft het bestuur van het Nederl. Landbouw-Comité den Minister in kennis 610 gesteld met den wensch, in de samenkomst met vertegenwoordigers van landbouwverenigingen, -maatschappijen en -bonden uitgesproken, dat de maatregelen, die eventueel genomen mochten worden met betrekking tot den uitvoer van paarden, zóó tijdig ter kennis van landbouwers werden gebracht, dat deze ter zake zijn ingelicht vóór den aanvang der a.s. Najaarspaardenmarkten.

615 **Smokkelen.**

Aan "De Geld." wordt geschreven:

620 Door de rijksambtenaren te Beek, gemeente Bergh, werd de afgelopen week weder een drietal vrouwen aangehouden en verbaliseerd. Het bleek, dat zij circa 20 K.G. meel onder haar kleeren verborgen hadden. Alle listen worden uitgedacht om de beambten te verschalken. Een der ambtenaren moest een paar schoten lossen, alvorens een vrouw bleef stilstaan, nog juist eenige meters vóór de grens. Aan een kilo meel wordt bijna 50 cent verdiend.

625 Uit Venlo: Ondanks alle hooggestemde krantenartikelen schijnt de toestand over de
grens, wat het voedingsvraagstuk betreft, ver van rooskleurig. Er worden in menig
gezin daar armoede en gebrek geleden. Dagelijks, maar vooral Zaterdags, trekken
630 velen, vooral vrouwen en kinderen, naar onze stad om allerlei levensmiddelen in te
koopen. Het is ongelooflijk zooveel als, onder de kleeren verborgen, overgesmokkeld
wordt. Moeilijkheden schijnen ze aan de grenzen weinig of niet te hebben, want ze
volgen zelfs in troepjes de groote wegen. De laatste dagen werd de grens door de
Duitsche militairen wederom strenger bewaakt.

Gesnapt.

Men meldt aan de "N. Ct." uit Roosendaal:
635 Drie Belgische metaalwerkers met hun vrouwen zijn Zaterdag door de Duitschers bij
Esschen aangehouden. Deze personen hadden in een café te Esschen de onvoorzichtigheid
om te zeggen, dat, nadat zij op Nederlandsch gebied zouden zijn, zij hun reis zouden
voortzetten naar Havre, om vandaar in een Fransche munitiefabriek te gaan. Bij de
640 arrestatie trachtte een hunner te ontsnappen en op Nederlandsch grondgebied te
vluchten, maar werd gegrepen en naar een der nabij gelegen politiebureaus geleid, om
vervolgens per automobiel naar Antwerpen te worden gebracht.

De wildplaag.

Men schrijft uit 's-Heerenburg aan "De "Geld."":
645 Tengevolge van het inleveren der wapens en het niet verleenen van akten tot het
dooden van schadelijk gedierte, bevinden zich in deze omgeving enorm veel kraaien.
Des avonds ziet men duizenden vogels naar de Plantage vliegen, om daar den nacht door
te brengen. Het is daar een oorverdoovend gekras. De landbouwers, die nog tarwe of
haver op het veld hebben staan, klagen over de schade, die de vogels aanrichten. Ook
650 treft men zeer veel konijnen en eekhoortjes in de bosschen aan. Vooral de konijnen
hebben zich sterk vermenigvuldigd.

Ingezonden Stukken.

655 De boeren en hun winst.

Mijnheer de Redacteur.
Beleefd verzoekt ondergeteekende voor onderstaande regelen eenige plaatsruimte in uw
geacht blad in het nummer van Maandag 2 Augustus schrijft men onder "Opvordering van
wol" e. a. over de ontevredenheid, en de daarmee in verband te houden vergadering der
660 belanghebbenden over de door de Regeering uitbetaalde, of nog uit te betalen prijzen
der opgevorderde wol. Hierin komt o.m. ook voor een becijfering van de winst, door
den boer in enkele maanden gemaakt met het weiden van een schaap. Behalve de
opbrengst der wol noemt uw correspondent een som van f10. Nu kwam ondergeteekende
dezer dagen toevallig een 50-tal van dergelijke schapen onder de oogen. Bij navraag
665 vertelde de boer, dat die beesten ingekocht waren tegen prijzen varieerend van f29
tot f30 en dat ze op het oogenblik een waarde hadden van f35 à f36. Derhalve in dit
geval pl.m. f5 winst, zoodat de door den correspondent genoemde winst van f10 toch
wel zoo "iets heel gewoons" niet zal zijn. Tendenz zit hier niet achter, daar het
gesprek nog vóór Maandag plaats had en noch de eigenaar der schapen, noch
670 ondergeteekende "Opvordering van wol" gelezen had.
De schrijver zegt verder niet te kunnen begrijpen, hoe er nog ontevredenheid kan
heerschen onder de boeren óver deze en andere soortgelijke regeeringsmaatregelen.
Maar is dat nu inderdaad zoo onbegrijpelijk? Dezelfde boer vertelde, dat in 1914 zijn
wol niet was opgevorderd. Was dit wel het geval geweest, zou hij ongeveer f1 per
675 vacht minder hebben ontvangen, wat voor hem een schade van ongeveer f100 zou
beteekend hebben. Is het wonder, dat de boeren ontevreden worden, als op deze wijze
de producten hun beneden de marktprijzen ontnomen worden? Welk recht heeft de Staat
nu om de wol van dien boer even met f100 te belasten? Om nu bij die f100 te blijven,
moest de Staat nu niet onderzoeken, wat het zuiver inkomen van dien boer is, om dan
680 van elken Staatsburger met dat inkomen die f100 te eischen? Is het rechtvaardig, om
dezen boer f100 oorlogsbelasting op te leggen, en zijn naaste buurman, die 't
misschien o zooveel beter kan missen, niets of veel minder, omdat deze toevallig geen
schapen weidt ?

685 Maar het blijft niet bij die wol, daar zijn bovendien nog een gedeelte van zijn kaas,
van zijn vetgemeste varkens, van zijn graan, dat de Staat ver beneden de marktprijzen
opeischt. Is het niet schromelijk onrechtvaardig om op deze wijze een enkele groep
van Staatsburgers te belasten, omdat zij toevallig hun brood verdienen met het
produceeren van levensmiddelen? "Maar", roept de schrijver van het gewraakte bericht,

Naspeuringen van Paul Theelen: 9 augustus 1915

690 "de boeren zijn toch juist een groep van burgers, die buitengewone winsten maken!"
Zou dat inderdaad zoo zijn? Ja, vergeleken met gewone omstandigheden, wel, maar als
de zaak niet zoo ingewikkeld was en niet zoo uitgebreid ware er met den geachten
schrijver nog wel te disputeeren over de vraag, of een boer met zeker
695 bedrijfskapitaal thans onder "buitengewone" omstandigheden hooger winsten maakt, dan
andere middenstanders met hetzelfde bedrijfskapitaal in "gewone" omstandigheden.
De schrijver vindt die protestvergadering zoo erg, dat hij een gevoel van wrevel niet
kan onderdrukken en uitroept: "Maar hebben zij (de boeren) dan nooit genoeg?" Is daar
nu wel reden voor? Als ze dan op het oogenblik zulke reuzenwinsten maken, dat die
700 uitroep des schrijvers gerechtvaardigd is, moeten, zij in gewone omstandigheden toch
zeker wel zooveel verdienen, dat zij binnen niet al te langen tijd rijk zijn,
nietwaar? En waar, vindt men die rijk geworden boeren? Zijn het boeren, die auto's
houden en de villa's-parken, of mooi aangelegde buitenwijken der steden bewonen? Waar
zijn de boeren, die gelijk zooveel andere hunner medeburgers eenige weken in een
badplaats, of in een of andere mooie omgeving doorbrengen? Waar zijn ze, die 's
705 zomers een "reisje" maken? En is hun gansche levenswijze niet veel eenvoudiger of
armoediger dan van zooveel andere klassen van burgers, niet-landbouwers? Hebben we in
deze zelfde krant in een verslag van een concert van "Jacob Kwast" in Amsterdam niet
eens kunnen lezen, hoe de muziekverslaggever v. d. M. sprak over die menschen in hun
sjofele Zondagsche boerenplunje?" Zou die levenswijze zoo armoedig, die kleeding zoo
710 sjofel zijn, als het landbouwbedrijf even groote inkomsten opleverde, als dat van die
mensch, die niet in zoo'n sjofel pakje steken? Moet de boer nu dadelijk
buitengewoon belast worden, omdat hij tijdelijk wellicht winsten maakt, die zeker
niet hooger zijn dan zoovele anderen geregeld maken met hun handelsindustriele of
andere ondernemingen.

715 Waarom denkt de Regeering er niet aan om de Zaansche graanhandelaars – resideerende
in hunne pracht-villa's te Bloemendaal – buitengewoon te belasten, die in Augustus
1914 de waarde hunner tjokvolle pakhuizen met millioenen zagen verhoogd? Daar zijn
oorlogswinsten gemaakt in den waren zin des woords! Waarom belast men de eigenaars en
aandeelhouders der trawlers niet? "Er zijn de laatste maanden honderdduizenden meer
720 dan gewoonlijk verdiend, meneer, hier in IJmuiden," de woorden zijn van een IJmuider
vischhandelaar.

Mijnheer de Redacteur, vergeef me, dat ik misschien te veel van uw gastvrijheid
vraag, maar nog een enkel woord tot slot! Is het werkelijk onbegrijpelijk, dat een
boer, die wat verder ziet, dan zijn neus lang is, protesteert tegen de
725 Regeeringsopvorderingen? De Regeering heeft voor de Nederlandsche staatsburgers
goedkooper voedsel, voor hare soldaten goedkooper uniformen noodig. Goed, uitstekend,
maar laat men de producten dan opeischen tegen marktprijzen, om dan voor alle
buitengewone onkosten een buitengewone oorlogsbelasting te heffen van de inkomens van
alle klassen der Nederlandsche staatsburgers, dan zal de boer zijn aandeel zeker even
730 gewillig voldoen als ieder ander Nederlander.

Bij voorbaat dank voor de plaatsruimte,
Hoogachtend,
Wognum, 4 Aug. '15. P. C.